

היום נלמד בעזרת ה':

בבא בתרא דף קנח

משנה: נפל הבית עליו ועל אשתו. והיינו שגם הוא וגם אשתו מתו, ואנו לא יודעים אם האבא נפטר קודם ואז יש ליורשי האשה זכות בנכסיה. או שהאמא נפטרה לפני בעלה, ואז הדין שבעלה יורשה, ואין ליורשי האם כלום.

דעת בית שמאי שכיון שיש ספק מי מת קודם, הדין שחולקים בכל הנכסים.

ודעת בית הלל שיש כאן ג' חלקים. א. נכסי מלוג. ב. נכסי צאן ברזל. ג. חיובי כתובה. ובכתובה כיון שהאבא מוחזק בזה יורשיו זוכים בהם. ובנכסי מלוג כיון שהיא אחראית עליהם, והיא הביאה אותם והם אף חוזרים אליה, הרי זה בחזקת יורשיה. ולגבי נכסי צאן ברזל שהנכסים באחריותו, ויש לו זכות למוכרם, **הנכסים בחזקתן**.

גמרא: מבארת הגמ' שלא מבואר במשנה מהו **שהנכסים בחזקתן**, בחזקתן של מי. ונחלקו על כך בגמ'.

דעת רבי יוחנן שהנכסים **בחזקת** יורשי הבעל. **ודעת רבי אלעזר** שהם **בחזקת** יורשי האם. **ורבי שמעון בן לקיש אמר בשם בר קפרא**, שבגלל שיש מחלוקת בזה בחזקת מי, הדין שחולקים.

משנה: נפל הבית עליו ועל אימו. והיינו שגם הוא וגם אימו מתו. ומדובר שאביהם נפטר כבר קודם לכן, ואין לאמא בן נוסף בלבד בן זה, והנידון הוא בין יורשי הבן, דהיינו אחיו מהאבא [ולא מהאמא], לבין יורשי האם שהם אחיה או אביה. ואנו לא יודעים אם האם מתה ראשונה ובנה יורש אותה, ועכשיו כשמת אף הבן, אחיו יורשו, כולל מה שירש שאימו. או שהבן מת ראשון, וממילא הזכות בנכסי האם הם של יורשיה.

דעת תנא קמא שגם **בית הלל מודים** באופן זה שחולקים.

ואילו **דעת רבי עקיבא** שגם בזה סוברים בית הלל שהנכסים **בחזקתן**, ודלא כבית שמאי שסוברים שיחלוקו.

גמרא: הגמ' מביאה שבתחילה **נחלקו ר' זירא ור' אילא** בחזקת מי, שדעת **רבי אילא שבחזקת יורשי האם** ודעת **רבי זירא שבחזקת יורשי הבן**, ולבסוף כשהגיע ר' זירא לארץ ישראל חזר בו והודה לר' אילא שהנכסים בחזקת יורשי האם.

אגב לומדת הגמ' מהמעשה הזה שר' זירא כשהגיע לארץ ישראל חזר בו, שהאוויר של ארץ ישראל מחכים.

והטעם לסברא שהנכסים **בחזקת יורשי האם**, כיון שהיו גם בתחילה בחזקת השבט של אביה, לכך אנו משאירים את הנכסים בחזקת אותו השבט, ולא מעבירים לשבט האב.

בסוף המשנה אמר בן עזאי לרבי עקיבא שכמשנה הקודמת שב"ה נחלקו עם ב"ש הצטערנו על כך, ועכשיו אתה בא לעשות מחלוקת ביניהם גם כאן במשנתנו.

לומדת הגמ' מנוסח דברי בן עזאי לרבי עקיבא שאמר לו בלשון נוכח **'שבאת** לעשות מחלוקת' שכן עזאי היה כחבר של רבי עקיבא ולא כתלמיד, והיינו שהיה תלמיד חבר של רבי עקיבא.

הגיע מימרא מארץ ישראל לבבל, שפוסקים כמותה על אף שיש בו קושיא. והגמ' מבררת בכמה נסיונות לברר מה היתה המימרא.

א. בן שלוה מעות מאדם ושיעבד את נכסי אביו להלוואה, ולבסוף הבן מת בחיי אביו, הדין שכנו היינו הנכד מוציא מיד הלקוחות, ודין זה קשה.

הגמ' דוחה שאין מימרא זו מובנת כלל, שהרי אין הוא יכול לשעבד נכסי אביו בחיי אביו, ועוד מה שייך לומר שהנכד מוציא מיד הלקוחות, והרי לא היה כאן לקוחות כלל.

לכן הגמ' אומרת שהמימרא היתה בנוסח אחר: ב. בן שמכר נכסי אביו, שכשאביו ימות והוא ראוי ליורשו, תחול המכירה. ולבסוף מת הבן בחיי אביו, רשאי הנכד להוציא הנכסים מיד הלקוחות שקנו מאביו, כיון שלבסוף אביו לא ירש אותם. ודין זה קשה משום שהלקוחות אומרים והרי אביך מכר לנו וכל ירושתך היא שאתה יורש את אביך בקבר, וממילא כיון שאביך לבסוף ירש, שיחול הקנין שלנו.

דוחה הגמ' שאין זה דין מוקשה, שיש ליישב שהטעם שהנכד מוציא מהלקוחות משום שהנכד אומר שהוא יורש את סביו באופן ישיר, משום שבני בנים הרי הם כבנים, ולא דרך אביו.

הגמ' מביאה שאולי המימרא היתה באופן אחר: ג. שכן בכור שמכר חלק הבכורה שמגיע לו לירש, בחיי אביו. ולבסוף מת הבן בחיי אביו, שרשאי הנכד להוציא הנכסים מיד הלקוחות שמכר להם אביו. ופסקו כן על אף הקושי שיש בו שהלקוחות יכולים לומר אביך מכר לנו וכל ירושתך היא שאתה יורש את אביך בקבר, וממילא כיון שאביך לבסוף ירש, שיחול הקנין שלנו, וכיצד אתה מוציא מאיתנו.

וכאן אין לדחות ולומר כמו לעיל שהנכד יאמר שהוא יורש את סביו באופן ישיר, כי אם כן אין לו חלק בכורה.

ודוחה הגמ' שעכ"פ אין זה קשה, שיכול הנכד לומר שהוא עומד במקום אביו עם כל זכויותיו, ולכך יורש את הסבא אף בחלק הבכורה.